

شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی لرستان (گزارش کارشناسی)

موضوع دستور کار ۳ جلسه ۱۰۹

شناسه	مقررات	تاریخ تهیه گزارش	۱۴۰۴/۱۰/۰۹
عنوان موضوع	پایش کیفیت قزل آلا در زنجیره تولید؛ پیش‌نیاز توسعه زنجیره ارزش و برندسازی ملی قزل آالی لرستان		
مرجع طرح موضوع	اتحادیه تولید و تجارت آبریان ایران		
شرح موضوع	<p>صنعت آبی‌پروری، به ویژه پرورش ماهی قزل‌آلا و سایر گونه‌های سردابی و گرمابی، یکی از مزیت‌های نسبی و پیشران استان لرستان در اقتصاد کشاورزی و غذایی کشور است. استان با منابع آبی مناسب، سابقه تولید، نیروی انسانی متخصص و سهم قابل توجه در تولید ملی، جایگاه ویژه‌ای در زنجیره قزل‌آلا و سایر آبریان تثبیت کرده است. این ظرفیت‌ها می‌تواند علاوه بر تولید، زمینه اشتغال و توسعه بازار داخلی و صادراتی را فراهم آورند. با این حال، تداوم و ارتقای جایگاه استان در شرایط کنونی نیازمند عبور از نگاه صرفاً تولیدمحور و حرکت به سوی توسعه زنجیره‌های تأمین و ارزش است.</p> <p>استان لرستان، با سهم قابل توجه در تولید قزل‌آلا و ظرفیت بالا در تولید بچه‌ماهی، اکنون در یک "نقطه عطف استراتژیک" قرار دارد. رشد کمی و افزایش تن تولید دیگر به تنهایی ضامن بقا و سودآوری صنعت نیست، زیرا نگاه صرفاً تولیدمحور منجر به ایجاد جزایر جداگانه (تکثیر، پرورش، فرآوری و بازار) شده که هیچ پیوند نظام‌مندی با یکدیگر ندارند. در این شرایط، پایش کیفیت محصول در طول زنجیره به‌عنوان "نقطه آغاز توسعه زنجیره ارزش" مطرح می‌شود و نقش "زبان مشترک" میان تمام بازیگران صنعت را ایفا می‌کند. با تثبیت کیفیت، شفاف‌سازی فرآیند تحویل و ایجاد سیستم رهگیری، زمینه ارتقای لرستان از تولیدکننده خام به مرجع استاندارد و صاحب برند ملی فراهم می‌شود.</p> <p>این حرکت ساختاری، علاوه بر ایجاد ارزش افزوده پایدار در داخل زنجیره، امنیت سرمایه‌گذاری را افزایش داده، ضایعات را کاهش می‌دهد و هویت اقتصادی جدیدی برای صنعت قزل‌آالی استان در نقشه کشاورزی کشور ایجاد می‌کند.</p>		
ایرادات و مشکلات مطرحه	<p>بررسی زنجیره تأمین و ارزش آبریان استان لرستان نشان می‌دهد مشکلات اصلی صرفاً به کمبود تولید، دانش فنی یا بازار محدود نمی‌شوند، بلکه ناشی از توسعه‌نیافتگی زنجیره‌ها و فقدان استانداردهای بومی و شفاف در نقاط اتصال حلقه‌ها است. مهم‌ترین ایرادات عبارتند از:</p> <p>چالش‌های ساختاری:</p> <p>عدم هماهنگی و یکپارچگی بین حلقه‌های تکثیر، پرورش، حمل، فرآوری و عرضه عملکرد جزیره‌ای و ناهماهنگ زنجیره به جای سیستم منسجم انتقال ریسک و هزینه‌ها به حلقه‌های ضعیف‌تر و ایجاد بی‌اعتمادی مزمن نبود استانداردهای قابل اندازه‌گیری و ثبت‌شده برای کیفیت محصول</p> <p>چالش‌های عملیاتی:</p> <p>افت کیفیت ماهی در مرحله برداشت و حمل به دلیل تراکم، استرس و شرایط محیطی عدم تعریف شاخص‌های استاندارد کیفیت تحویلی در هر مرحله از زنجیره دشواری ارزیابی و ردیابی محصول در ورود به مراکز فرآوری و بسته‌بندی عرضه همگن محصول در بازار و از بین رفتن ارزش افزوده واقعی</p> <p>چالش‌های اطلاعاتی و ارتباطی:</p> <p>فقدان زبان مشترک کیفی و شاخص‌های قابل پایش بین حلقه‌ها نبود شفافیت در نقاط اتصال موجب شکست در قیمت‌گذاری، قراردادهای و توسعه بازار محدود شدن ظرفیت حضور پایدار در بازارهای داخلی و صادراتی</p> <p>چالش‌های نهادی و مدیریتی:</p> <p>رویه‌های پراکنده و جزیره‌ای در مواجهه با مشکلات زنجیره فقدان هماهنگی بین سازمان‌های نظارتی، اتحادیه‌ها و بخش خصوصی نبود مدل اجرایی مرحله‌ای و قابل تعمیم برای توسعه زنجیره ارزش</p>		

شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی لرستان (گزارش کارشناسی)

موضوع دستور کار ۳ جلسه ۱۰۹

<p>در جمع‌بندی مباحث مطرح شده در جلسه کمیته کارشناسی، تأکید شد که استان لرستان به عنوان یکی از قطب‌های اصلی تولید آبریان سردابی و گرمابی، ظرفیت‌های مهمی در تولید، اشتغال و توسعه بازار داخلی و صادراتی دارد. با این حال، مشکلات ساختاری در زنجیره تأمین و ارزش، شامل کمبود کارخانه‌های فرآوری و بسته‌بندی مجهز، مسائل مربوط به خوراک و نهاده‌ها، سایز و کیفیت محصول، محدودیت‌های صادراتی، مدیریت آب و استانداردسازی کیفیت محصول، از اصلی‌ترین چالش‌های استان محسوب می‌شود.</p> <p>در این جلسه بر ضرورت ایجاد ساختار یکپارچه زنجیره ارزش، تعریف دقیق سهم و مسئولیت هر حلقه، استانداردسازی نقاط اتصال و پایش کیفیت محصول تأکید شد. همچنین اهمیت هماهنگی میان سازمان دامپزشکی، سازمان شیلات، اتحادیه‌ها و بخش خصوصی برای اجرای پایلوت محدود و هدفمند و پیگیری مشکلات ملی از طریق شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی مطرح گردید. هدف این اقدامات، افزایش بهره‌وری، بهبود کیفیت تولید، کاهش ریسک ساختاری، ارتقای قابلیت صادرات و توسعه پایدار بازار داخلی و بین‌المللی آبریان استان لرستان است.</p> <p>این رویکرد، به جای تمرکز صرف بر افزایش تولید، بازسازی زنجیره ارزش، ارتقای کیفیت محصول، تثبیت بازار و برند استان را هدف قرار می‌دهد.</p>	<p>جمع‌بندی جلسه کارشناسی مورخ ۱۴۰۴/۱۰/۱</p>
<p>پیشنهاد می‌گردد سازمان شیلات ایران به‌عنوان متولی اصلی، با مشارکت اتحادیه‌های تخصصی و واحدهای داوطلب، یک طرح پایلوت محدود و هدفمند در زنجیره سردابی و گرمابی (پرورش، حمل، فرآوری/بسته‌بندی و عرضه) اجرا نماید تا مسیر کامل زنجیره به‌صورت عملیاتی رصد، ارزیابی و مستندسازی شود.</p> <p>پیشنهاد می‌گردد سازمان دامپزشکی کشور به‌عنوان مرجع فنی، با همکاری سازمان شیلات و تشکل‌های تخصصی، شاخص‌های بومی، قابل اندازه‌گیری و عملیاتی کیفیت و ایمنی محصول را تعریف نموده و الگوهای استاندارد تحویل بین حلقه‌های زنجیره شامل نوع محصول، سطح کیفیت، نقطه تحویل و مرجع سنجش کیفیت را تدوین نماید.</p> <p>پیشنهاد می‌گردد سازمان شیلات ایران با همکاری وزارت جهاد کشاورزی و مشارکت بخش خصوصی، سامانه رهگیری محصول و ثبت داده‌های کیفی در طول زنجیره تولید و عرضه را طراحی و اجرا نموده و امکان ارائه بازخورد مستمر به فعالان زنجیره را فراهم نماید.</p> <p>پیشنهاد می‌گردد سازمان ملی استاندارد ایران با همکاری سازمان دامپزشکی و سازمان شیلات، استانداردهای حداقلی، اجرایی و متناسب با ظرفیت واقعی تولیدکنندگان را تدوین کرده و ارتقای مرحله‌ای کیفیت محصول را به‌صورت توانمندساز و غیرحذفی دنبال نماید.</p> <p>پیشنهاد می‌گردد وزارت جهاد کشاورزی (از طریق سازمان شیلات ایران) پس از ارزیابی نتایج پایلوت، توسعه مرحله‌ای زنجیره را در سطح استان‌ها دنبال نموده و با همکاری سازمان توسعه تجارت، زمینه اتصال به بازارهای ملی و صادراتی و شکل‌گیری برند کیفی مشترک محصول را فراهم نماید.</p> <p>پیشنهاد می‌گردد وزارت جهاد کشاورزی به‌عنوان نهاد بالادستی، با صدور دستورالعمل مشخص، نظام حکمرانی زنجیره ارزش آبری‌پروری را تعیین نماید؛ به‌نحوی که سازمان دامپزشکی مسئول پایش و ممیزی بهداشتی، سازمان شیلات مسئول تنظیم‌گری و هماهنگی زنجیره، و اتحادیه‌ها و بخش خصوصی مسئول اجرای عملیاتی و تعهد به اصلاحات تدریجی باشند.</p>	<p>پیشنهادات</p>